

สุนทรียะของภาพถ่ายกับการเล่าเรื่อง ความจริง ความดี และความงามในสังคม

The Aesthetics of Photography in Narrating Truth, Goodness, and Beauty in Society

โดย: จารียา อรรถอนุชิต

สาระสังเขป

บทความนี้นำเสนอบทบาทของภาพถ่ายในฐานะเครื่องมือทางสุนทรียศาสตร์ที่สามารถเล่าเรื่อง และถ่ายทอดคุณค่าพื้นฐานของสังคม ได้แก่ ความจริง ความดี และความงาม ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ของช่างภาพ และการรับรู้ของผู้ชม โดยอาศัยการทบทวนแนวคิดสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีการถ่ายภาพ และการสื่อสารทางสังคม ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากตัวอย่างภาพถ่ายแนวสารคดีและภาพถ่ายเชิงสังคม ผลการศึกษาพบว่า ภาพถ่ายมิได้เป็นเพียงการบันทึกความจริงเชิงกายภาพ หากแต่เป็นการคัดเลือก จัดวาง และสื่อสารความจริง ผ่านการจัดองค์ประกอบการถ่ายภาพ หลักการทางสุนทรียะ และเทคนิคการถ่ายภาพมีชีวิตซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ทางจริยธรรมและอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชม บทความนี้ชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการความจริง ความดี และความงามในงานภาพถ่ายไม่เพียงยกระดับคุณค่าทางศิลปะ แต่ยังเสริมสร้างบทบาทของภาพถ่ายในฐานะพลังทางสังคม และเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการเรียนการสอนด้านการถ่ายภาพในระดับอุดมศึกษา

คำสำคัญ : การถ่ายภาพ การเล่าเรื่อง ความดี ศิลปศึกษา สุนทรียศาสตร์

This article aims to examine the role of photography as an aesthetic medium for narrating and conveying fundamental social values—truth, goodness, and beauty—through the creative process of photographers and the perception of viewers. The study is based on a review of aesthetic theories, photographic theory, and social communication, combined with qualitative analysis of documentary and socially engaged photographs. The findings indicate that photography is not merely a mechanical recording of reality, but a selective and interpretative process shaped by compositional aesthetic elements, which significantly influence ethical awareness and emotional responses. The integration of truth, goodness, and beauty in photographic practice enhances not only artistic value but also the social function of photography. The article further proposes that such an approach provides an essential framework for photography education in higher education institutions.

Keywords: aesthetics, art education, goodness, photography, storytelling

บทนำ

ภาพถ่ายมีบทบาทสำคัญในฐานะสื่อที่สามารถเข้าถึงผู้คนในสังคมได้อย่างรวดเร็วและทรงพลัง ภายใต้บริบทของสื่อดิจิทัลและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ภาพถ่ายมิได้ทำหน้าที่เพียงบันทึกเหตุการณ์ แต่กลายเป็นภาษาทางวัฒนธรรมที่สะท้อนความคิด ความเชื่อ และคุณค่าของสังคม ภาพถ่ายจำนวนมากมีอิทธิพลต่อการรับรู้ความจริงการตัดสินทางศีลธรรม และความเข้าใจในความงามของผู้ชม

การถ่ายภาพในเชิงสุนทรียะจึงไม่อาจแยกขาดจากมิติทางจริยธรรมและสังคมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเราใช้ภาพถ่ายเพื่อเล่าเรื่องชีวิตของผู้คน ความเหลื่อมล้ำ ความทุกข์ยาก หรือความงดงามของวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้ ความรู้เรื่องจิตวิทยาการสื่อสารผ่านภาพถ่ายจึงมีความสำคัญ เนื่องจากผู้ถ่ายภาพหรือช่างภาพจำเป็นต้องประเมินความรู้สึกของตนเองให้เกิดความประทับใจเพื่อส่งต่อความรู้สึกดังกล่าวให้สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้รับสารหรือคนดูภาพ เพราะการถ่ายภาพนิ่งให้ได้ดีและโดนใจผู้ชมภาพไม่ใช่เรื่องง่ายนัก ดังที่ ศิวกฤษฎ์ ศราวิช หรือไม้หลัก ช่างภาพมืออาชีพที่กล่าวไว้ในหนังสือ Dramatic Photography Inspiration ว่า “...หากเรามองภาพถ่ายแล้วไม่เกิดความประทับใจหรือสนใจภาพเท่าที่ตามองเห็น นั่นแสดงว่า ถึงแม้คุณจะใช้เทคนิคการถ่ายภาพที่ล้ำเลิศเพียงใด หากเรายังขาดเรื่องจิตวิทยาในการสื่อสารผ่านภาพถ่าย เพื่อนำมาเติมเต็มลงในภาพ ภาพนั้นก็ไม่สามารถกระตุ้นความสนใจจากคนดูภาพได้เช่นกัน ไม่ว่าต่อให้ถูกต้องตามทฤษฎีแค่ไหนก็ตาม” (ศิวกฤษฎ์ ศราวิช, 2556)

บทความนี้จึงนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างสุนทรียศาสตร์กับการเล่าเรื่องผ่านภาพถ่าย โดยเน้นแนวคิดเรื่องความจริง ความดี และความงาม ซึ่งเป็นคุณค่าพื้นฐานที่หลอมรวมอยู่ในงานศิลปะภาพถ่ายได้อย่างมีความหมาย มีความรู้สึก และมีชีวิต

แนวคิดสุนทรียศาสตร์และหลักการถ่ายภาพ

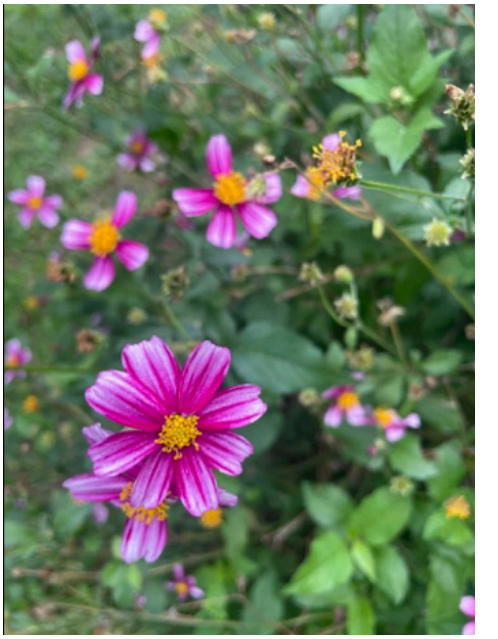
สุนทรียศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการรับรู้ความงามและประสบการณ์ทางศิลปะ นักปรัชญาคลาสสิกอย่างเพลโตมองว่า ความงามสัมพันธ์กับความดีและความจริง ขณะที่อริสโตเติลให้ความสำคัญกับการเลียนแบบธรรมชาติอย่างมีเหตุผล แนวคิดเหล่านี้ส่งอิทธิพลต่อการมองงานศิลปะในฐานะเครื่องมือสะท้อนความจริงของโลก ในบริบทของการถ่ายภาพ สุนทรียศาสตร์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงองค์ประกอบทางเทคนิค เช่น แสง สี หรือองค์ประกอบภาพเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงประสบการณ์ทางอารมณ์และการตีความของผู้ชม ภาพถ่ายที่มีคุณค่าทางสุนทรียะจึงเป็นภาพที่สามารถกระตุ้นการรับรู้ความรู้สึก และความคิดเชิงวิพากษ์ได้พร้อมกัน ที่สำคัญ ต้องทำได้มากกว่าตาเห็น ต้องไปให้ถึงใจสัมผัส

องค์ประกอบพื้นฐานทางสุนทรียะของภาพถ่ายได้แก่ แสงและเงาที่สร้างบรรยากาศ เส้นและรูปทรงที่นำสายตา สีที่สื่ออารมณ์ และพื้นที่ว่างที่เปิดโอกาสให้ผู้ชมตีความ องค์ประกอบเหล่านี้ทำงานร่วมกันเพื่อสร้างความหมายที่ลึกซึ้งยิ่งกว่าภาพที่มองเห็นด้วยตาในระดับผิวเผิน หากแต่การปรับวิธีคิด วิธีมองด้วยมุมใหม่ ๆ อาจช่วยให้ภาพที่ออกมาดูสะดุดตาได้ดีกว่าที่สิ่งที่อยู่ตรงหน้าออกมาให้เหมือนจริง ทักษะดังกล่าวเป็นสิ่งที่คนถ่ายภาพต้องทำความเข้าใจหลักการพื้นฐานด้านเทคนิค การวางระยะชัดและการวัดแสง ฝึกฝนตนเองให้เข้าถึงความงามที่อยู่รอบตัวเรา การถ่ายภาพให้ได้มากกว่าที่ตาเห็นแต่ใช้ใจสัมผัสได้นั้น คนถ่ายภาพจึงต้องมีความรู้เรื่องทฤษฎีและการสื่อสารทางจิตวิทยา ฝึกการจินตนาการเพื่อสร้างกระบวนการ “คิดก่อนถ่าย” ที่มีรายละเอียดของส่วนต่าง ๆ ดังนี้ (ศิวกฤษฎิ์ ศราวิช, 2556)

1. **ตัวแบบ** (subject) **หรือจุดสนใจ** คนถ่ายภาพต้องเลือกให้ได้ว่าจะนำเสนออะไรเป็นหลัก มีเพียงสิ่งเดียวหรือมีหลายสิ่ง หากมีหลายสิ่งรวมกันต้องกำหนดได้ว่าตัวแบบไหนเป็นหลัก ตัวไหนเป็นรอง

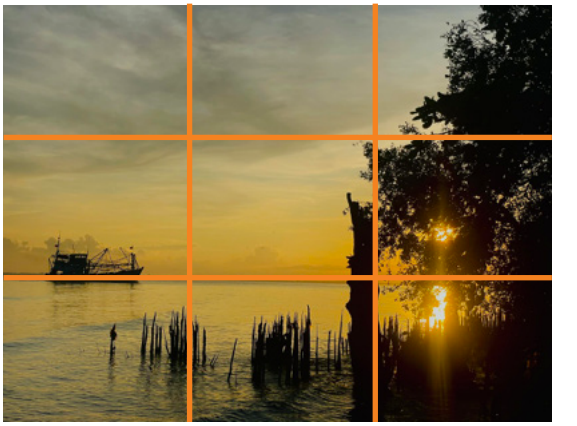
ภาพที่ 1 ภาพดอกไม้ที่ตาเห็น

ภาพที่ 2 ภาพดอกไม้ที่ใจสัมผัส

ภาพที่ 3 องค์ประกอบภาพที่ทุกส่วนในภาพสำคัญ

ภาพที่ 4 กฎสามส่วน และ จุดตัดเก้าช่อง

จากภาพที่ 1 และ 2 ตัวแบบของทั้งสองภาพคือดอกไม้ จะเห็นได้ว่า หากเราถ่ายภาพที่ตาเราเห็น เราอาจถ่ายภาพดอกไม้รวม ๆ เพื่อจะบอกว่า นี่คือดอกไม้ที่เห็น แต่เมื่อเราใช้หลักการเลือกตัวแบบ หรือจุดสนใจ ที่เราสัมผัสด้วยใจว่า ดอกไม้นี้คือดอกที่ใจเราชอบและเห็นว่าสวยที่สุด เราจึงเลือกให้เป็นตัวแบบหลัก

2. **การจัดองค์ประกอบภาพ** (composition) ได้แก่ กฎสามส่วน จุดตัดเก้าช่อง เส้นนำสายตา อย่างไรก็ตาม การจัดวางองค์ประกอบตามหลักการของ Dramatic หรือการถ่ายภาพมีชีวิต อาจไม่เหมือนหลักการส่วนใหญ่ที่เน้นการวางตัวแบบตรงจุดใดจุดหนึ่ง เนื่องจากทุกส่วนในภาพมีความสำคัญและมีความหมาย สามารถส่งผลให้ภาพในทางบวกหรือลบก็ได้

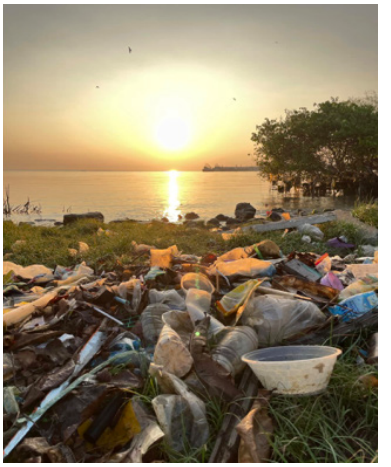
จากภาพ 3 และ 4 เป็นการจัดองค์ประกอบภาพที่วางจุดสนใจให้แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่า ภาพที่ 3 เป็นการจัดองค์ประกอบภาพที่เกลี่ยความสำคัญของสิ่งที่อยู่ในภาพวางไว้ทุกส่วน ส่วนภาพที่ 4 เน้นการวางวัตถุหรือจุดสนใจคือ เรือประมง โดยใช้กฎสามส่วนและวางต้นไม้ส่วนที่เป็นเงาดำตรงจุดตัดเก้าช่อง

3.**ฉากหลัง** (Background) การจัดการฉากหลังที่ชัดเจนว่าต้องการสื่อสารภาพในรูปแบบใด ช่วยให้ภาพถ่ายเล่าเรื่องได้ชัดเจน อีกทั้งยังช่วยให้ตัวแบบมีความน่าสนใจ สิ่งที่ต้องพิจารณาคือ การนำฉากหลังเข้ามามีส่วนร่วมในภาพแล้วทำให้ภาพถ่ายนั้นดีขึ้นหรือด้อยลง ดังนั้น การจัดการฉากหลังที่ดีต้องส่งเสริมให้ภาพนั้นโดดเด่น ด้วยการกำหนดระยะชัดลึกที่ให้เห็นรายละเอียดชัดทั้งภาพหรือภาพระยะชัดตื้นที่เน้นความเด่นที่ตัวแบบส่วนฉากหลังเบลอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภาพนั้นยังคงการเล่าเรื่องราวได้อย่างสมบูรณ์

4. **ระยะชัด** (depth of field) การควบคุมระยะชัดมีความสำคัญที่จะช่วยให้ภาพเล่าเรื่องได้น่าสนใจ ค่าระยะชัดลึกและชัดตื้น สามารถส่งผลต่อความรู้สึกด้านจิตวิทยาของคนดูภาพให้เป็นไปตามความต้องการของคนถ่ายภาพ การควบคุมค่ารูรับแสง หรือค่า F-stop ไปมาขณะถ่ายภาพเพื่อกำหนดระยะชัดตามวัตถุประสงค์และความรู้สึกที่คนถ่ายภาพต้องการส่งต่อจะช่วยให้ภาพมีความแตกต่างน่าสนใจกว่าการใช้ขนาดรูรับแสงเดียว เช่น หากต้องการให้ภาพถ่ายเป็นภาพชัดตื้น หน้าชัดหลังเบลอ สามารถควบคุมรูรับแสงให้มีขนาดกว้างเพื่อให้แสงเข้ามา

ภาพที่ 5 ฉากหลังเป็นต้นไม้เห็นชัดทั้งภาพ

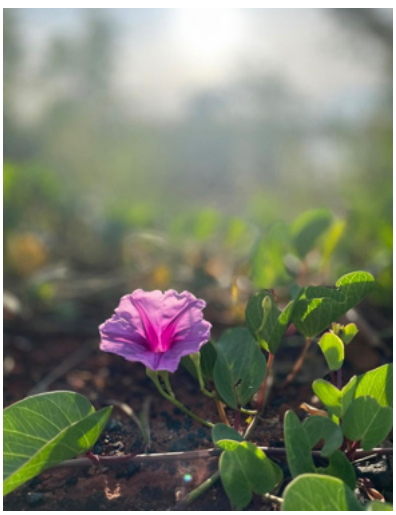

ภาพที่ 6 เน้นวัตถุตรงหน้า ฉากหลังให้เป็นวิวพระอาทิตย์

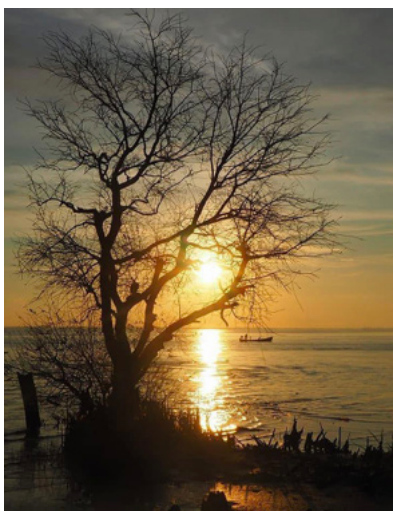
ในกล้องได้มากขึ้น ค่า F-stop ที่ใช้จะมีขนาดตั้งแต่ f/1.8 ขึ้นไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเลนส์และประเภทของเลนส์ที่ใช้ ตัวเลขยิ่งน้อย รูรับแสงก็ยิ่งกว้าง ภาพก็มีระยะชัดตื้นที่ฉากหลังละลาย มักจะใช้ถ่ายภาพบุคคลหรือภาพดอกไม้ที่ต้องการเน้นตัวแบบเป็นหลัก แต่หากต้องการให้เป็นภาพชัดลึกหรือเห็นรายละเอียดทั้งภาพ การควบคุมรูรับแสงให้มีขนาดแคบ ค่า F-stop ที่ใช้จะมีขนาดตั้งแต่ f/8 ขึ้นไป ซึ่งมักจะใช้ถ่ายภาพวิวทิวทัศน์

5. **สี** (Color) คนถ่ายภาพจำเป็นต้องรู้ว่าสีใดมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของมนุษย์ในแง่มุมใดบ้าง เช่น ภาพที่ต้องการความสดใส หรือภาพที่ต้องการเล่าถึงความโรยรา หม่นหมอง ก็ต้องใช้สีที่แตกต่างกัน การเลือกใช้สีสันที่ถูกต้องก็เพื่อให้อารมณ์ของภาพจากคนถ่ายภาพส่งต่อถึงคนดูภาพเป็นหนึ่งเดียวและตรงกัน

6.**แสง** (Light) มีผลต่อการสื่อสารความรู้สึกและสร้างให้ภาพเกิดอารมณ์ไปได้หลายแบบ การควบคุม

ภาพที่ 7 ภาพชัดตื้น ค่า f/2.8

ภาพที่ 8 ภาพชัดลึก ค่า f/11วิวพระอาทิตย์

ภาพที่ 9 ภาพถ่ายแสงตอนเช้า

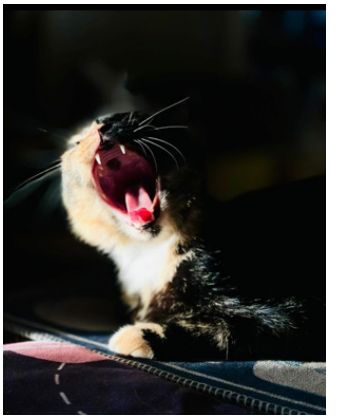

ภาพที่ 10 ภาพถ่ายแสงตอนเย็น

และจัดการแสงที่ดีจะช่วยให้คนถ่ายภาพเล่าเรื่องและสื่ออารมณ์ได้ดี ภาพเหตุการณ์เดียวกันที่เกิดขึ้นในช่วงแสงเช้า กับช่วงเวลาของแสงในตอนเย็น อารมณ์ของภาพก็จะแตกต่างกัน

7. **จังหวะ** (Timing) การจับจังหวะที่น่าสนใจสามารถสร้างพลังให้ภาพถ่ายได้ จังหวะที่ดีมักมีช่วงเวลาสั้น ๆ เช่น จังหวะที่คนกำลังยิ้ม หัวเราะ ร้องไห้ หรือภาพแมวที่กำลังหาว หรือกำลังเลียขนอย่างมีความสุข ที่ล้วนถ่ายทอดอารมณ์ให้คนดูภาพยิ้มตามได้ อาจกล่าวได้ว่า จังหวะ คือการหยุดช่วงเวลาขณะนั้นไว้ให้รู้สึก การจับจังหวะในการถ่ายภาพที่ยกตัวอย่างทั้งสองภาพนี้ เป็นภาพจังหวะที่ต่อเนื่องกันของการถ่ายภาพสัตว์เลี้ยง

8. **อารมณ์และโทนสี** (mood and tone) การกำหนดโทนสีของภาพเป็นเรื่องที่ต้องออกแบบตามวัตถุประสงค์หรือเรื่องราวที่เราต้องการนำเสนอ แยกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การถ่ายภาพให้ออกมาเหมือนตาเห็น มักเป็นภาพที่เราใช้ในการบันทึกความทรงจำเป็นหลัก เป็นภาพที่เล่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น 2) การสร้างภาพขึ้นใหม่ให้มากกว่าที่มองเห็น นิยมใช้ในการถ่ายภาพแนว Dramatic สื่อสารอารมณ์ตามการออกแบบโทนภาพของคนถ่ายภาพ การสร้างใหม่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงความจริง หรือเรื่องราวในภาพ แต่เป็นการปรับโทนสีของภาพให้เป็นไปตามอารมณ์ที่คนถ่ายภาพต้องการสื่อสารออกมา ตัวอย่างการปรับตั้งโทนภาพ เช่น

ภาพที่ 11 การจับจังหวะแมวกำลังหาว

ภาพที่ 12 จับจังหวะแมวส่งสายตามองกล้อง

ภาพที่ 13 คุณยายนั่งคิดถึงอะไรบางอย่าง

ภาพที่ 14 ยายยิ้มทักทายคนถ่ายภาพ

ภาพคนแก่ ที่เรามักเห็นการปรับเป็นโมโนโทน หรือภาพที่มีสีเดียวหรือโทนสีเดียว โดยใช้สีหลักเพียงสีเดียว แต่มีการไล่ระดับความอ่อน-เข้มของสีนั้น ๆ เพื่อสร้างมิติและความแตกต่าง เพื่อสื่อสารอารมณ์ความรู้สึกเหงา รอคอย และเดียวดาย

9. **การจัดรูปแบบของภาพ** (PICTURE STYLE) คือการตั้งค่าการปรับแต่งภาพถ่ายโดยผ่านซอฟท์แวร์ที่ตั้งไว้ในกล้อง เช่น ค่าความคมชัด (SHARPNESS) ค่าความเปรียบต่างของแสง (CONTRAST) ค่าความสว่าง (BRIGHTNESS) ค่าความอิ่มตัวของสี (SATURATION) เฉดสี (HUE) เป็นต้น ทั้งนี้การเลือกจัดรูปแบบการปรับแต่งภาพในแบบใดนั้น คนถ่ายภาพต้องเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของตัวเองที่ต้องการส่งต่อไปยังคนดูภาพ

กระบวนการ “คิดก่อนถ่าย” ที่มีรายละเอียดของส่วนต่าง ๆ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น เป็นพื้นฐานเพียงส่วนหนึ่งที่คนถ่ายภาพควรคำนึงถึง ทำความเข้าใจและลงมือฝึกปฏิบัติ หากแต่หลักการถ่ายภาพตามแนวคิดสุนทรียศาสตร์นั้น สิ่งที่คนถ่ายภาพจะต้องตระหนักอยู่เสมอคือ เนื้อหาหรือเรื่องราวที่เลือกมาเล่าเรื่องผ่านภาพถ่ายนั้น ต้องอยู่บนหลักความจริง ความดี และความงามที่คนถ่ายภาพคิดและสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์และจรรโลงใจคนในสังคม

ภาพถ่ายกับการเล่าเรื่องความจริง

แม้ภาพถ่ายจะถูกมองว่าเป็นหลักฐานของความจริง แต่ในความเป็นจริงแล้ว ภาพถ่ายคือการเลือกมุมมอง เวลา การจับจังหวะ การกำหนดอารมณ์ โทนสี และบริบทของคนถ่ายภาพ การตัดสินใจเหล่านี้ทำให้ภาพถ่ายเป็นการเล่าเรื่องความจริงในแบบเฉพาะที่คนถ่ายภาพเลือกมาแล้ว มิใช่ความจริงทั้งหมดของเหตุการณ์นั้น จริยธรรมของคนถ่ายภาพจึงมีบทบาทสำคัญในการรักษาความซื่อสัตย์ต่อเรื่องราวที่นำเสนอ โดยเฉพาะการถ่ายภาพเชิงสารคดีและภาพข่าวที่ดี ควรเคารพศักดิ์ศรีของบุคคลในภาพ ไม่บิดเบือนเนื้อหา และไม่ใช้ความงามทางภาพเพื่อกลบเกลื่อนปัญหาสังคม

ตัวอย่างภาพประกอบในส่วนนี้อาจเป็นภาพชีวิตประจำวันของชุมชนชายแดนใต้ การอยู่ร่วมกันของคนต่างศาสนาที่ต่างเกื้อกูลกัน เป็นภาพที่เราชาวจังหวัดปัตตานีคุ้นชินและเห็นเป็นประจำ แสดงให้เห็นสภาพความเป็นอยู่จริง เป็นการบันทึกความทรงจำที่ดีของคนในพื้นที่ โดยใช้แสงธรรมชาติและองค์ประกอบที่เรียบง่าย เพื่อคงไว้ซึ่งความจริงของสถานการณ์ มากกว่าการเน้นการตกแต่งภาพเกินความเป็นจริง

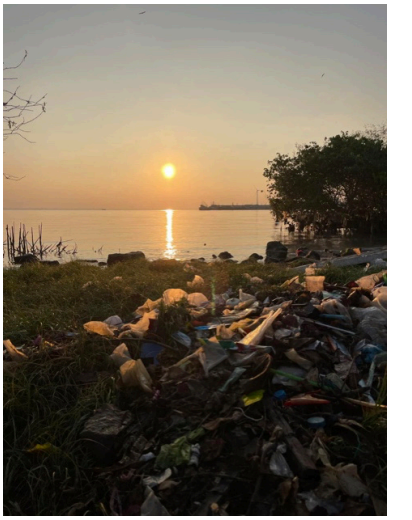

ภาพที่ 15 ภาพชุดเล่าเรื่องความจริงที่ดีและงามในสามจังหวัดชายแดนใต้ เปาะจิ่ที่สามล้อถีบพาหลวงตาออกบิณฑบาตทุกเช้าที่ปัตตานี

อีกตัวอย่างของภาพถ่ายความจริงที่มุ่งเน้นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณปากแม่น้ำปัตตานี ตรงหาดรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เป็นจุดที่ขยะจากทุกสารทิศมากองกันอยู่บริเวณนี้ ในภาพถ่ายสะท้อนให้เห็นความจริงของสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หากแต่เล่าผ่านมุมมองและการเลือกช่วงเวลายามเช้า เพื่อต้องการสื่อสารว่า หากบริเวณนี้ไม่มีขยะตกค้างหรือขยะที่พัดเข้ามาหาฝั่ง จุดนี้จะเป็นจุดชมพระอาทิตย์ขึ้นที่สวยที่สุดแห่งหนึ่งในจังหวัดปัตตานี

ภาพที่ 16 ปัญหาขยะ ณ จุดชมพระอาทิตย์ขึ้นที่หาดรูสะมิแล

ภาพที่ 17 จุดชมพระอาทิตย์ขึ้นที่หาดรูสะมิแล

ภาพถ่ายกับการสะท้อนความดี

ความดีในภาพถ่ายมักปรากฏผ่านการกระทำเล็ก ๆ ของมนุษย์ เช่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน หรือความเอื้ออาทร ภาพถ่ายที่สะท้อนความดีไม่จำเป็นต้องยิ่งใหญ่ แต่ต้องจริงใจและเคารพคุณค่าความเป็นมนุษย์ การใช้สุนทรียะเพื่อสื่อสารความดีควรหลีกเลี่ยงการทำให้ความทุกข์กลายเป็นความสวยงามที่ฉาบฉวย คนถ่ายภาพควรใช้ความงามเป็นสะพานเชื่อมให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจสถานการณ์ มีความเห็นอกเห็นใจ และอยากมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม

ตัวอย่างภาพประกอบเป็นภาพอาสาสมัครกลุ่ม Trash Hero Pattani กับกิจกรรมอาสาเก็บขยะในที่สาธารณะ เป็นการทำกิจกรรมเพื่อชุมชน เป็นกิจกรรมอาสาที่ทำเป็นประจำทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อต้องการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้พื้นที่ชายหาดสะอาด และเปิดโอกาสให้คนทุกวัยมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ สิ่งสำคัญคือต้องการสะท้อนให้เห็นว่าทุกคนสามารถทำกิจกรรมเพื่อสังคมได้ ความสัมพันธ์ของคนต่างวัย คนในครอบครัว หากวิเคราะห์ภาพเราจะเห็นถึงอารมณ์และความสัมพันธ์ของคนในภาพกับการอาสาทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะ ที่ส่งผลกระทบทางบวกต่อความรู้สึกของคนดูภาพ

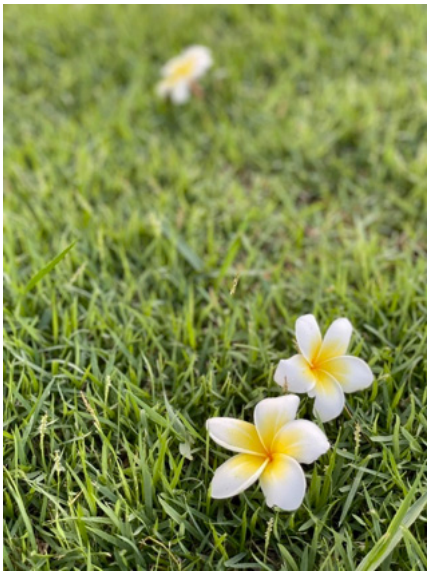
จากภาพตัวอย่าง เห็นได้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนที่อาสามาทำกิจกรรมเป็นประจำ การสอนให้เด็กเรียนรู้เรื่องขยะและมีใจรักษ์สิ่งแวดล้อมจากการฝึกปฏิบัติและลงมือทำ เราจะเห็นถึงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวที่สะท้อนภาพการสอนแบบไม่ต้องสอน ภาพดังกล่าวยังผลกระทบทางบวกต่อความรู้สึกต่อผู้ชม

ภาพถ่ายกับการถ่ายถอดความงาม

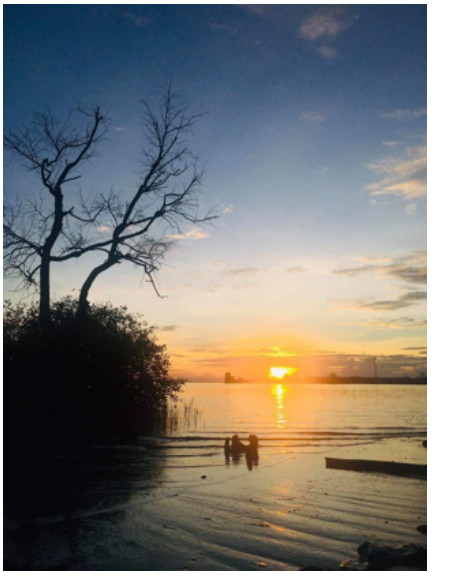
ความงามในภาพถ่ายมิได้จำกัดอยู่ที่ความสมบูรณ์แบบทางรูปทรง แต่รวมถึงความงามของความธรรมดาและความไม่สมบูรณ์ ภาพถ่ายสามารถทำให้ผู้ชมมองเห็นคุณค่าของสิ่งที่ถูกมองข้ามในชีวิตประจำวัน สุนทรียะของความงามในภาพถ่ายจึงสัมพันธ์กับอารมณ์และประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้ชม ภาพถ่ายที่ดีสามารถเปิดพื้นที่ให้ผู้ชมไตร่ตรองและเชื่อมโยงกับชีวิตของตนเอง

ภาพที่ 18 ภาพชุดเล่าเรื่องความดี การทำกิจกรรมอาสาเก็บขยะทุกสัปดาห์ที่หาดรูสะมิแล จ.ปัตตานี ของกลุ่มอาสาสมัคร Trash Hero Pattani

ภาพที่ 19 ดอกไม้ร่วงหล่นบนพื้นหญ้าความงามนอกสายตา

ภาพที่ 20 จุดชมพระอาทิตย์ขึ้นที่หาดรูสะมิแล

จากตัวอย่างภาพที่ 19 และ 20 เราจะเห็นได้ว่า ภาพทั้งสองคือความงามที่เกิดขึ้นทุกวัน เป็นความงามในความธรรมดา ขึ้นอยู่กับมุมมอง อารมณ์ความรู้สึกของคนถ่ายภาพที่มีอยู่ ณ ขณะนั้น ที่เลือกถ่ายทอดความงามที่แสนธรรมดาให้คนดูภาพได้รับรู้ความรู้สึกที่ส่งต่อ

ภาพความงามที่เล่าเรื่องผ่านภาพถ่ายนั้นอาจเป็นภาพวิถีชีวิตท้องถิ่น แสงยามเช้า พื้นที่ว่างที่เงียบสงบ หรือภาพบุคคลที่พบเห็นแล้วรู้สึกถึงความน่าสนใจ มีเรื่องราวที่อยากส่งสารต่อไปให้สังคมรับรู้ ดังนั้น ไม่ว่าความงามนั้นถูกมองเป็นเรื่องธรรมดาแต่ในฐานะคนถ่ายภาพสามารถสื่อสารความงามที่ถูกมองข้าม โดยใช้หลักการสุนทรียะในการถ่ายภาพ การถ่ายภาพมีชีวิตมาช่วยสร้างสรรค์ให้ภาพนั้นดูน่าสนใจ ด้วยการจัดองค์ประกอบของภาพให้สัมพันธ์กับความรู้สึกหรืออารมณ์ที่อยากถ่ายทอดออกมา

ภาพที่ 21 วิถียามเช้าของเปาะจิกับหลวงตา

ภาพที่ 22 ความงามของแสงเช้ากับยอดโดมมัสยิดกลางปัตตานี

การบูรณาการความจริง ความดี และความงามกับการถ่ายภาพเล่าเรื่อง

การสร้างสรรค์ภาพถ่ายที่บูรณาการความจริง ความดี และความงาม จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบก่อนการถ่ายภาพ ตั้งแต่การทำความเข้าใจบริบททางสังคม การตั้งคำถามเชิงจริยธรรม ไปจนถึงการเลือกใช้ภาพและคำเล่าเรื่องอย่างเหมาะสม

การถ่ายภาพเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมได้นั้น คนถ่ายภาพเล่าเรื่องสามารถใช้หลักการทางสุนทรียะด้วยการสะท้อนมุมมองเชิงสร้างสรรค์ และมุ่งมั่นให้ภาพถ่ายนั้นเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจรรโลงสังคม หรือเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทางที่ดีขึ้น บนพื้นฐานความจริง ความดี และความงาม ทั้งในด้านเนื้อหาที่เหมาะสม จริยธรรมของคนถ่ายภาพ และหลักการทางสุนทรียะที่ใช้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าทั้งสามคุณค่าสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน

การเรียนการสอนด้านสุนทรียะในการถ่ายภาพจึงเปรียบเสมือนพื้นที่การพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ทางเทคนิค ควบคู่กับความตระหนักทางจริยธรรมและสุนทรียะ การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของภาพถ่ายที่เข้าถึงแก่นของเนื้อหา การมอบหมายให้นักศึกษาทำโครงการภาพชุดเหตุการณ์ ภาพถ่ายเล่าเรื่องของสังคม และการสะท้อนคิดหลังการปฏิบัติงานล้วนเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างช่างภาพที่มีคุณภาพ ผู้สอนจึงมีบทบาทในการชี้นำให้นักศึกษามองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างศิลปะ ชีวิต และสังคม เพื่อให้ภาพถ่ายเป็นมากกว่างานสร้างสรรค์ แต่เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้เรื่องการถ่ายภาพเล่าเรื่องคู่ไปกับความรับผิดชอบต่อสังคม

บทความนี้ชี้ให้เห็นบทบาทของภาพถ่ายในฐานะศิลปะและสื่อทางสังคมที่มีศักยภาพในการเล่าเรื่องความจริง สะท้อนความดี และถ่ายทอดความงามอย่างลึกซึ้ง การบูรณาการคุณค่าเหล่านี้ไม่เพียงยกระดับงานภาพถ่าย แต่ยังเสริมสร้างบทบาทของการศึกษาด้านการถ่ายภาพในฐานะเครื่องมือพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน ●

เอกสารอ้างอิง

Barthes, R. (1981). *Camera lucida: Reflections on photography* (R. Howard, Trans.). Hill and Wang. (Original work published 1980)

Benjamin, W. (1969). The work of art in the age of mechanical reproduction (H. Zohn, Trans.). In H. Arendt (Ed.), *Illuminations: Essays and reflections* (pp. 217–251). Schocken Books. (Original work published 1936)

Sontag, S. (1977). *On photography*. Farrar, Straus and Giroux.

ศิวกฤษฎิ์ ศราวิช. (2556). *Dramatic photography inspiration: Thinking before shooting*. ซีเอ็ดยูเคชั่น.